Nyní proveďte nácvik vám již známým způsobem. Pozor! Nenechte se ovlivnit českou výslovností slabik *bě, pě, vě, fě*, kde se mezi souhlásku a samohlásku vsouvá hláska *j* a výslovností slabiky *mě*, která se vyslovuje s vloženým -ň- [mňesto].

POZOR! Nepřízvučné slabiky s písmeny *Е, Я* po přízvuku (intenzita 1) se vyslovují s krátkou nejasnou samohláskou, která se blíží k slabice s psaným *И*. Prakticky není téměř rozdíl ve výslovnosti mezi třemi rozdílnými slovy, resp. gramatickými tvary, zejména při rychlejším tempu řeči: бу́дит [búd'ət] – on budí, бу́дет [búd'ət] - on bude, бу́дят [búd'ət] – oni budí.

5. Poslechněte si dvojice podobných českých a ruských slov. Opakujte jen ruská slova.

den - день, děti – де́ти, těsto – те́сто, nitka - ни́тка, zimní – зи́мний, zebra - зе́бра, síto – си́то, tichý – ти́хий, maso - мя́со, bít – бить, běhat – бе́гать, pěna – пе́на, Věra – Ве́ра, svět – свет, patero - пя́теро, pět – пять, věrný – ве́рный, měsíc – ме́сяц, k mámě – к ма́ме, směs – смесь

6. a) Poslouchejte otázky a odpovědi. Věnujte pozornost měkkým souhláskám.

1. Вы ждёте Та́ню и Ва́сю? - Да, и Та́ню, и Ва́сю. 2. Все ви́дят Бо́рю и Ве́ру? - Да, и Бо́рю, и Ве́ру. 3. Ты дашь э́ту кни́гу И́ре и Ди́ме? - Да, и И́ре, и Ди́ме. 4. Де́ти бу́дут у Зи́ны и Пе́ти? - Да, и у Зи́ны, и у Пе́ти.

b) Nyní opakujte v pauzách každou otázku, potom každou odpověď.

AZBUKA

Písmena Ч, Щ (odlišná od latinky)

V ruštině:	**Ч**	**Щ**	**ч**	**щ**
V češtině:	Č	–	č	–

Vyhledejte a označte si písmena v azbuce nahoře na stránce.

a) Sledujte očima a poslouchejte, ale zatím neopakujte.

Ч ч	ЧАЙ, ЧАС, ЧИ́СТЫЙ, ВРАЧ	До́чка ча́сто до́ма. Он - врач. Дай мне чай.
Щ щ	ЩУ́КА, БОРЩ, РО́ЩА	Ку́шай борщ. Э́та ры́ба - щу́ка. Он ще́дрый.

b) 1. Э́то наш врач. Он ча́сто у нас. Да́йте до́чке чай. 2. Все де́ти на да́че. 3. Э́тот врач - чех. 4. Вот ры́ба, э́то щу́ка. 5. Он ще́дрый.

Překlad vět:

a) Dcera je často doma. (On) je lékař. Dej mi čaj. Jez boršč. Tahle ryba je štika. (On) je štědrý.

b) 1. To je náš lékař. Je u nás často. Dejte dceři čaj. 2. Všechny děti jsou na chatě. 3. Tento lékař je Čech. 4. Tady je ryba. Je to štika. 5. Je štědrý.

VÝSLOVNOST *Ч, Щ*

Souhlásky *Ч, Щ* jsou vždy měkké. Souhláska *ч* je vyšší (asi o tercii) než české *č*. Souhláska *щ* se vyslovuje jako hodně měkké dlouhé [š'š'] nebo [š'č'].

Poznámky:

1. Ve spojkách a zájmenech se *чт* vyslovuje tvrdě jako [št]: что [što], что́бы [štóby].
2. Stejně jako *щ* se vyslovuje i *-сч-*, např. счёт [š'š'ot] – účet.

7. Nyní slova a věty s *ч* a *щ* říkejte spolu s nahrávkou, pak čtěte samostatně.

8. Čtěte spolu s nahrávkou, pak samostatně.

1. У Зи́ны мно́го де́нег. 2. Весь день здесь тень. 3. А где у Пе́ти ра́дио? 4. У Ка́ти пять ме́сяцев нет де́нег. 5. Семь дней нет пи́сем. 6. Ва́ся нёс борщ, мя́со и пи́во. 7. На́дя всё вре́мя спит. 8. Здесь три рю́мки во́дки. 9. Ви́тя хо́чет щи, а На́стя хо́чет борщ. 10. Где дя́дя Бо́ря, в То́мске? Нет, он не в То́мске, а в О́мске. 11. Э́то Та́нины кни́ги? Нет, Зи́нины. 12. У Ню́ры нет вре́мени. 13. Кро́ме Ве́ры здесь и Ви́тя.

Nácvik výslovnosti tvrdého [ł]

Poslouchejte slova a věty s tvrdým *л*:

клуб, глу́по, лук, ло́дка, сло́во, пло́хо, Кла́ва, сла́ва, ла́мпа, шко́ла, дело, по́лка, Во́лга, жёлтый, стол, знал, пла́кал, пла́кала, плыл, был, лы́жи, кру́глый, го́лый

Э́то бы́ло глу́по. Сла́ва пла́кал, и Кла́ва пла́кала. Сла́ва жил в Ло́ндоне, а Кла́ва в го́роде Ту́ла.

Ruské tvrdé *л* [ł] má tón hlubší (asi o kvartu) než české střední *l*. Jazyk opřete o dolní řezáky a řekněte *ул*, přitom souhlásku „spolkněte". Nesmíte zvedat špičku jazyka. Nyní říkejte spolu s nahrávkou:

a) дул, дал, знал, был, жил, плыл, стол, пол

b) клу, глу, кла, гла, кло, гло, клы, глы; лук, плуг, ла́мпа, сла́ва, ло́дка, по́лка, сло́во, жёлтый, ку́клы, и́глы

4. Poslechněte si znovu nahrávku. Slova říkejte spolu s nahrávkou. Nakonec čtěte slova samostatně.

5. Čtěte, opakujte rytmicky (3:1 – 3).

клубы - клу, глупо - глу, слово - сло, слава - сла, плохо - пло, лыжи - лы, Волга - вол, жалко - жал, мелко - мел

6. Poslechněte si slova podobná v češtině a ruštině a sledujte rozdíl ve výslovnosti českého a ruského *l*. Ruská slova opakujte.

polka - по́лька, lev - лев, léto – ле́то, znali - зна́ли, led - лёд, pili - пи́ли, Olga - О́льга, Volha - Во́лга, slovo - сло́во, lodka – ло́дка, hladký – гла́дкий, škola – шко́ла, plakal - пла́кал, vstala - вста́ла, plaval - пла́вал, znal - знал

7. Čtěte, věnujte pozornost výslovnosti tvrdého i měkkého *л*.

1. Ле́том мы бы́ли в Ло́ндоне. Мы шли по гла́вной у́лице. Всё вре́мя шёл дождь, бы́ло хо́лодно. 2. Ко́ля - сла́вный па́рень, пра́вда? - Да. И Сла́ва сла́вный. Друг Сла́вы - Лёня. Он си́льный, как лев. 3. Кла́ва, тут бо́льно? - Да, о́чень бо́льно. - Э́то пло́хо.

SLOVA S PŘÍZVUKEM NA 2. SLABICE

Ruština má hodně frekventovaných slov s přízvukem na 2. slabice. Přízvučná slabika (jak již víte) se vyslovuje energicky, s důrazem (3), ale první slabika je mírně zkrácená a oslabená (2). Takové dvojslabičné slovo má rytmus 2:3, trojslabičné 2:3:1.

Rozdíl v přízvukování mezi češtinou a ruštinou je nejvíce patrný u slov v češtině a ruštině podobných, která mají v češtině v první slabice dlouhou samohlásku. Poslouchejte:

tráva – трава́, národ – наро́д, závod – завод, zákon – зако́н, úder – уда́р, víno – вино́, dávat – дава́ть, chválit – хвали́ть.

Samohlásky *a, y, u, ы* se v poloze 2 jenom zkrátí a oslabí. Ale pozor na slova, kde se v předpřízvučné slabice píše *o*, *e* nebo *я* (viz lekce 1 a 3). Zde dochází (podobně jako po přízvuku) i ke změně kvality samohlásky (k redukci):

а, у, и, ы - se jen zkrátí a oslabí: карти́на, рука́, письмо́, была́

о - se změní na oslabené, zkrácené [a]: одна́ [adná], вода́ [vadá],

е, я - se změní na hlásku mezi *e* a *i* [e^{i}]: несу́ [n'e^{i}sú], сестра́ [s'e^{i}strá], тяну́ [ť'e^{i}nú]

8. Spojte číslovku se slovem a říkejte rytmicky.

2:3:2:3 один (роман, студент, завод, народ, закон, удар, стакан)
2:3:2:3 одна (гора, нога, доска, стена, сестра)
2:3:2:3:1 одна (дорога, картина, студентка, команда, квартира)
2:3:2:3 одно (окно, письмо, село)

9. Poslouchejte nahrávku, opakujte jen ruské slovo.

a) ona - она́, ono - оно́, oni - они́; jeden - оди́н, jedna - одна́, jedno - одно́, jedni - одни́, ruka - рука́, úder – уда́р, noha - нога́, usnu - усну́, Moskva - Москва́, řeka – река́, Něva – Нева́; svoboda - свобо́да, ochotně – охо́тно, v románech – в рома́нах

b) Přízvuk na 2. slabice mají často slova přejatá. Opakujte.

трамва́й, вагон, квадра́т, студе́нт; авто́бус, хара́ктер, студе́нтка, кома́нда, програ́мма

c) Opakujte a pamatujte.

сухо́й, живо́й; шесто́й, седьмо́й, восьмо́й; здоро́вый, хоро́ший, краси́вый; когда́, тогда́, всегда́;

SLOVA K OSVOJENÍ

быть, вода́, вчера́, дать, де́лать, жить, заво́д, зелёный, знать, ле́вый, нога́, окно́, пла́кать, рука́, све́тлый, сестра́, си́льный, сло́во, хлеб, шко́ла

бе́лый	bílý
всегда́	vždycky
де́ло	věc, záležitost
ду́мать	myslet
жа́лко, жаль	je škoda
или	nebo
карти́на	obraz
когда́	kdy, když
кру́глый	kulatý
лежа́ть	ležet
ле́том	v létě
лю́ди	lidé
письмо́	dopis
пло́хо	špatně
пора́	doba, čas
сиде́ть	sedět
ско́лько	kolik
слы́шать	slyšet
соль	sůl
стака́н	sklenice
стол	stůl
тогда́	tehdy
тот, та, то, те	ten, ta, to, ti / onen…
хо́лодно	je zima
хоро́ший	dobrý
чита́ть	číst
что	co

TAK TO ŘÍKAJÍ RUSOVÉ:	A TAK SE TO ŘEKNE ČESKY:
Здра́вствуй(те)	Nazdar. Dobrý den.
Приве́т.	Ahoj! *při setkání*
Как живёшь?	Jak se máš?
Как (у тебя́) дела́?	Jak se ti daří?
Пока́.	Ahoj! *při odchodu*
Да́йте мне, пожа́луйста, …	Prosím vás, dejte / podejte mi …
Спаси́бо.	Děkuji.
Не́ за что.	Není zač.
Э́то глу́по.	To je hloupé.
Де́ло пло́хо.	Je to špatné.
Здесь хо́лодно.	Je tady zima.
(Нам) пора́ идти́ домо́й.	Je čas / (Musíme) jít domů.
Сла́ва сла́вный па́рень.	Slávek je sympatický (*hovor.* fajn, prima) kluk.
Э́то пра́вда?	Je to pravda? / Je to tak?

5

1. Zopakujte si čtení a výslovnost. Čtěte, potom věty napište.

1. Приве́т, Жо́ра. Как живёшь? - Хорошо́, Во́ва. - Когда́ ты бу́дешь до́ма, Во́ва? - Ве́чером. - Мо́жно зайти́ к тебе́? - Мо́жно. - А твоя́ сестра́ бу́дет до́ма? - Бу́дет. - Э́то хорошо́. Пока́.
2. А́нна Ива́новна, вы быва́ли в Ло́ндоне? - Да, мно́го раз быва́ла, Григо́рий Па́влович. А вы жи́ли мно́го лет в Калу́ге, пра́вда? - Да, в Калу́ге я жил де́сять лет.

PÍSMENA *Е, Ё, И, Ю, Я* NA ZAČÁTKU SLOVA A PO SAMOHLÁSKÁCH

Písmeno *И* *na začátku slova* v přízvučné i nepřízvučné poloze se čte jako [i]: И́горь [ígər'], Ива́н [iván]. *Po samohlásce* se čte slabika [ji]: Ай́да [a-jí-də], мой [ma-jí].

Písmena *Ю, Е, Ё, Я* se *pod přízvukem* po samohlásce a na začátku slova čtou jako slabiky [ju], [je], [jo], [ja]: мою́ [ma-jú], мое́й [ma-jéj], моё [ma-jó], моя́ [ma-já], юг [jug], есть [jest'], я́ма [já-mə].

V nepřízvučné poloze 2 se *Е* a *Я* čtou oslabeně jako [je^{i}]: Евро́па [je^{i}vró pə], *v nepřízvučné poloze 1* jako [*j*] s neurčitou samohláskou, tedy [*jə*]: танцу́ет [tan-cú-jət].

a) Poslouchejte, při druhém poslechu čtěte s nahrávkou.

И и	Райса, Зинайда, мой, твой, стои́т, стро́ит
Ю ю	юг, ю́жную, ю́мор, Ю́ра, пою́, мою́, твою́, Юпи́тер, откро́ю, ю́жную, ию́ль
Ё ё	ёлка, ёжик, моё, твоё
Е е	Е́ва, ей, есть, мое́й, Его́р, по́езд, мо́ет, ле́тнее, гря́зное
Я я	я́сное, я́блоко, моя́, твоя́, стоя́ть, язы́к, А́зия, Росси́я, до́брая, зи́мняя